

تحلیل توانمندی‌های توسعه گردشگری شهرستان ورزقان

ابراهیم علی‌پور^۱، عقیل خالقی^۲، رضا طالبی‌فرد^۳

(تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۸/۱۰، تاریخ تصویب: ۱۳۹۴/۱۱/۲۱)

چکیده

هدف از این تحقیق، شناسایی توانایی‌های توسعه گردشگری در شهرستان ورزقان در استان آذربایجان شرقی است. روش تحقیق از نوع کاربردی بوده و به شیوه توصیفی-تحلیلی می‌باشد، در این پژوهش، به دلیل تعدد شاخص‌های توسعه گردشگری شهرستان ورزقان به‌عنوان متغیر مستقل، از سوی دیگر به خاطر عدم امکان توضیح مفصل یکایک آن‌ها، به بررسی ویژگی‌ها، تعداد، تنوع و موقعیت فضایی-مکانی جاذبه‌های گردشگری شهرستان ورزقان و بررسی کلی متغیرهایی همچون امکانات ارتباطی، توانمندی‌های اجتماعی و طبیعی و مدیریت شهرستان به‌عنوان متغیرهای وابسته پرداخته شده است. نتایج نشان می‌دهد گردشگران شهرستان ورزقان از لحاظ وضعیت جنسی بیشتر مرد، از لحاظ گروه سنی در دامنه سنی ۳۳-۲۸، وضعیت شغلی کارمند، وضعیت محل سکونت درون استانی که ۹۰ درصد از پاسخگویان را شامل بوده است، از نظر محل اقامت، شهری، وسیله مورد استفاده‌شان وسیله نقلیه شخصی، از لحاظ میزان بازدید از مکان‌های گردشگری بیشتر از چهارمین بارشان بوده‌اند که به شهرستان ورزقان سفر می‌کرده‌اند و از نظر تحصیلات دارای مدرک لیسانس بوده‌اند. همچنین گردشگران شهرستان ورزقان (۱۶۱ نفر از جامعه آماری مورد مطالعه)، رضایت خود از شاخص‌های امکانات ارتباطی را به‌طور «متوسط» اعلام کرده‌اند، رضایت آنان (۱۲۲ نفر از جامعه آماری) از شاخص‌های توانمندی‌های اجتماعی و طبیعی «زیاد» بوده، همچنین رضایتشان (۲۱۳ نفر از جامعه آماری) از شاخص‌های مدیریت شهرستان ورزقان در حد «متوسط» بوده است.

واژگان کلیدی: گردشگری، امکانات ارتباطی، توانمندی اجتماعی، مدیریت، ورزقان.

۱- کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، Sina.alipour@gmail.com

۲- دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه تبریز، khaleghi567@tabrizu.ac.ir

۳- نویسنده مسئول، دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه تبریز، R.Talebifard@Tabrizu.ac.ir

مقدمه

امروزه در سطح جهانی، گردشگری پدیده‌ای اقتصادی، اجتماعی است که در طول دهه‌های اخیر توانسته است تحت عنوان صنعت جایگاه قابل توجهی را در مبادلات اقتصادی و فرهنگی ایفا نماید. اگر بخواهیم به کنکاش در امر گردشگری بپردازیم بدین نتیجه خواهیم رسید که گردشگری بیش از آنچه که یک صنعت باشد پدیده‌ای اجتماعی اقتصادی محسوب می‌شود. نگرشی بر روند برنامه‌ریزی‌های قبلی نشان می‌دهد که ضعف و نقص برنامه‌ریزی‌های ما در تمرکزگرائی بوده و سرمایه‌گذاری انحصاری در کلان‌شهرها ما را از توجه به شهرهای کوچک و نقش آن‌ها در توسعه کشور غافل نموده است. مناطق گردشگری که در سطح ملی شناخته شده‌اند معمولاً به صورت دست‌نخورده باقی‌مانده‌اند و در این میان بحث جغرافیای گردشگری پیش می‌آید که عبارت است از مجموعه تأثیرات و روابط متقابلی که در نتیجه و حضور موقت و گذران اوقات فراغت فردی و گروهی افراد غیر محلی به وجود می‌آید (Milleo; 2009: 13). با آغاز قرن بیستم با توجه به دگرگونی‌های وسیعی که در اوضاع اقتصادی، اجتماعی و صنعتی روی داد گرایش به ایجاد تنوع در محیط زندگی، گردشگری را گسترش داده است. انسان امروزی برای فرار از آلودگی صوتی، دغدغه‌های روزمره و برای فرار از تنش‌های محیط کار و تجدیدقوای روحی به مسافرت اقدام می‌کند و این امر از طرفی به مناطق گردشگری که جذب گردشگر می‌نماید فواید بسیاری از جمله توسعه اقتصادی را به همراه دارد، هرچند مضراتی از جمله تهاجم فرهنگی و تخریب محیط‌زیست را نیز به همراه دارد؛ اما نمی‌توان به خاطر آن از این همه فواید گردشگری که از آن به عنوان صادرات نامرئی نامبرده می‌شود چشم پوشید. گردشگری سرعتی شگرف و تأثیری غیرقابل‌انکار در زندگی جوامع دارد به همین جهت و با توجه به جمیع جهات باید با نظری بلند و مدیریت آگاهانه و با برنامه‌ریزی‌های درست، نه تنها از آثار منفی آن کاست بلکه در جهت گسترش آن تلاش نمود.

کشور ایران، به لحاظ استقرار در یک منطقه معتدل، دارای تنوع آب و هوایی بوده که باعث شده جاذبه‌های فراوان گردشگری پدید آید. استان آذربایجان شرقی دارای قابلیت‌های فراوان گردشگری است. شهرستان ورزقان به‌عنوان یکی از شهرستان‌های استان آذربایجان شرقی است که با وسعتی معادل ۴۵۰۴۹۱ کیلومترمربع مساحت، نهمین شهرستان استان آذربایجان شرقی از لحاظ وسعت است که در بخش شمالی استان و بر روی دامنه کوه‌های قره داغ جای گرفته است. از سمت شمال با شهرستان‌های کلیبر و جلفا، از شرق با شهرستان اهر و از طرف جنوب با شهرستان‌های هریس، تبریز و از غرب نیز با شهرستان مرند هم‌جوار است. در این پژوهش برای سنجش قابلیت‌های توسعه گردشگری در شهرستان ورزقان، بخش‌های مختلفی مورد مطالعه قرار گرفتند که از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به سه منطقه گردشگری با نام‌های منطقه گردشگری چیچکلو در

دهستان اوزمدل جنوبی شهرستان ورزقان مربوط به بخش مرکزی ورزقان، منطقه گردشگری هفت چشمه در دهستان اوزمدل شمالی شهرستان ورزقان مربوط به بخش مرکزی ورزقان و منطقه گردشگری آبشار گل آخور (به زبان محلی گول اییر) در دهستان ارزیل مربوط به بخش خاروانا در شهرستان ورزقان اشاره کرد. منطقه گردشگری چیچکلو در ۳۲ کیلومتری بخش مرکزی ورزقان، منطقه گردشگری هفت چشمه در ۴۰ کیلومتری بخش مرکزی ورزقان و منطقه گردشگری گل آخور در ۷۵ کیلومتری غرب شهرستان ورزقان در دهستان ارزیل بخش خاروانای شهرستان استقرار یافته است که همه مناطق گردشگری مذکور در فصل‌های بهار و به‌ویژه فصل تابستان گردشگر جذب می‌کنند که بیشترشان از نوع طبیعت‌گرد (گردشگری طبیعت) هستند. سایر انواع گردشگری نیز در شهرستان ورزقان، گردشگران زیادی را به خود اختصاص می‌دهند. اما گردشگری طبیعت (اکوتوریستی)، نوع غالب گردشگری در شهرستان ورزقان است. البته در این پژوهش تمام انواع گردشگری مورد بحث و بررسی بوده و قابلیت‌های توسعه گردشگری در تمام انواع آن را شامل می‌باشد. با توجه به اهمیت توسعه گردشگری در شهرستان ورزقان به‌عنوان یکی از زیباترین شهرستان‌های استان آذربایجان شرقی و دارای پتانسیل جذب گردشگر به‌ویژه اکوتوریست، ضرورت تدوین چنین پژوهشی بیش از پیش آشکار می‌شود. انجام چنین پژوهشی، بر افزایش میزان آگاهی از سطح توسعه گردشگری در شهرستان ورزقان، امکان برنامه‌ریزی هر چه منسجم‌تر برای استفاده از جاذبه‌های گردشگری شهرستان ورزقان و شناساندن آن‌ها در سطح کشور به توسعه اقتصادی شهرستان ورزقان و در نهایت توسعه شهرستان ورزقان خواهد انجامید که این توسعه در سطح توسعه استانی و کشور نیز تأثیر هرچند اندکی خواهد گذاشت که همه و همه وجود چنین پژوهشی را تأیید می‌کند. همسو با هدف تحقیق، پاسخ به سؤالات زیر ضروری به نظر می‌رسد:

۱. آیا مشکلات ارتباطی علت اصلی عدم توسعه گردشگری در شهرستان ورزقان می‌باشد؟
۲. آیا شهرستان ورزقان، پتانسیل‌های اجتماعی (نیروی کار، وضعیت سواد، سرمایه) و طبیعی در جذب گردشگر را دارا می‌باشد؟
۳. آیا مدیریت گردشگری شهرستان ورزقان در توسعه گردشگری شهرستان ورزقان مؤثر بوده است؟

فرضیات تحقیق

۱. به نظر می‌رسد عدم وجود امکانات ارتباطی، علت اصلی عدم توسعه گردشگری در شهرستان ورزقان است؛
۲. به نظر می‌رسد شهرستان ورزقان توانمندی‌های اجتماعی و طبیعی فراوانی را در جذب گردشگر دارا می‌باشد؛
۳. به نظر می‌رسد بین مدیریت شهرستان ورزقان و توسعه گردشگری در شهرستان ورزقان رابطه معناداری وجود دارد.

پیشینه تحقیق

در ایران پژوهش‌های زیادی در این خصوص انجام یافته است که به‌عنوان سابقه علمی پژوهش محسوب می‌گردند. بعضی از مطالعاتی که در آن‌ها به بررسی توسعه گردشگری در استان آذربایجان شرقی پرداخته شده است در جدول شماره (۱) ارائه شده است.

جدول شماره ۱: نمونه‌ای از پژوهش‌های انجام‌یافته در خصوص توسعه گردشگری در استان آذربایجان شرقی

ردیف	محقق	عنوان	نتیجه
۱	زنده‌دل حسن و دستیاران (۱۳۷۳)	مجموعه راهنمای جامع جهانگردی (استان آذربایجان شرقی)	ارائه مباحث کوتاهی درباره مشکلات توسعه گردشگری و ارائه راهکار برای آن
۲	زنده‌دل حسن و دستیاران (۱۳۷۶)	مطالعات و برنامه‌ریزی صنعت گردشگری در آذربایجان شرقی	ارائه مباحث کوتاهی درباره مشکلات توسعه گردشگری و ارائه راهکار برای آن
۳	اسماعیلی صالح (۱۳۷۸)	آذربایجان شرقی و شیوه‌های جذب گردشگر	معرفی جاذبه‌های گردشگری استان و ارائه ایده‌های خوبی در جهت توسعه گردشگری در استان
۴	سازمان هواشناسی کشور (۱۳۷۹)	طرح توسعه گردشگری استان‌ها	توجه به نقش اقلیم و شرایط آب و هوایی در صنعت گردشگری و وضعیت گردشگری در استان و جاذبه‌های آن
۵	اداره امور سیاحتی استان آذربایجان شرقی (۱۳۸۰)	جاذبه‌های سیاحتی، زیارتی و تاریخی استان آذربایجان شرقی	معرفی جاذبه‌ها
۶	دخیلی کهنموئی جواد (۱۳۸۲)	بررسی راهکارهای توسعه گردشگری در استان آذربایجان شرقی	بررسی مسائل و ارائه راهکارهایی در خصوص صنعت گردشگری در استان
۷	ولیزاده، حمید (۱۳۸۵)	چالش‌های فراروی صنعت گردشگری در ایران با تأکید بر کلان شهر تبریز	شناسایی توان‌های بالقوه گردشگری تبریز و محدودیت‌های آن

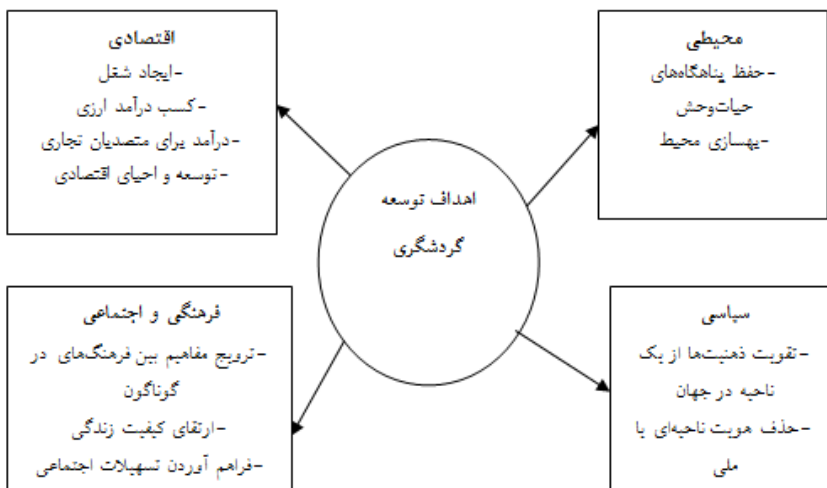
منبع: نگارندگان

مبانی نظری

گردشگری واژه‌ای فرانسوی است که به معنای پیمودن، سیرکردن و گردش نمودن به کاررفته است (محلّاتی، ۱۳۸۰: ۱۲). در فرهنگ و ادبیات فارسی، جهانگردی به سفر کردن در اقطار عالم، به منظور تفریح، سیاحت، زیارت و مسافرت به مقصدی و بازگشت به محل سکونت اصلی اطلاق گردیده و سفرهای کوتاه و موقتی از منطقه‌های خارج از محل کار و سکونت اصلی به منظور سیر و سیاحت تعریف شده است. (کاظمی، ۱۳۸۰: ۲۳). سازمان جهانی گردشگری^۱، گردشگری را چنین معرفی می‌کند: گردشگری عبارت است از مجموعه کارهایی که یک فرد در سفر و در مکانی غیر از محیط عادی خود انجام می‌دهد. این سفر پیش از یک سال طول نمی‌کشد و هدف آن سرگرمی، تفریح، استراحت، ورزش و فعالیت‌های دیگر است (رستمی، ۱۳۸۹: ۱۶).

اصطلاح گردشگری از قرن نوزدهم معمول شد. در آن زمان اشراف‌زادگان فرانسه می‌بایست برای تکمیل تحصیلات و کسب تجربه‌های لازم زندگی، اقدام به مسافرت می‌نمودند. این جوانان در آن زمان گردشگر نامیده می‌شدند، بعدها این اصطلاح در فرانسه در مورد کسانی به کار رفت که اصولاً به این منظور سفر می‌کردند (رضوانی، ۱۳۷۴: ۲۷). رشد شتابان صنعت گردشگری، طی دهه‌های گذشته و آینده‌نگری‌های مبتنی بر آن، همراه با تأکیدی که اقتصاددانان، کارشناسان و فن‌گرایان کشورهای رو به رشد، بر تقویت و پشتیبانی این صنعت، در جهت اهداف توسعه پایدار مفهوم تازه‌ای را در مدیریت گردشگری مطرح کرده است، که ما از آن، به‌عنوان توسعه پایدار صنعت گردشگری یاد می‌کنیم. این استراتژی نه تنها کشورهای در حال توسعه، بلکه جهان صنعتی را نیز شامل می‌شود (دخیلی کهنمویی، ۱۳۸۲: ۳۲). دو مفهوم توسعه گردشگری و توسعه پایدار شهری، به دلیل تقارب معانی به‌جای یکدیگر بکار می‌روند حال آنکه پایداری مجموعه‌ای از وضعیت‌ها را شامل می‌شود که در بستر زمان، استمرار دارد در حالی که توسعه پایداری فرآیندی را تداعی می‌کند که در بستر آن، پایداری می‌تواند پدیدار شود (رستمی، ۱۳۸۹: ۳۲). نظر به اصول گردشگری پایدار همچون استفاده از ماهیت پایدار گونه منابع طبیعی و اجتماعی و همچنین مفهوم توسعه پایدار، امروزه توسعه پایدار در زمینه گردشگری نیز می‌تواند در خصوص استفاده بهینه از امکانات طبیعی و اجتماعی مناطق گردشگری مورد توجه باشد. مدیریت منابع از سه دیدگاه طبیعی، اجتماعی و اقتصادی مورد بررسی است. در دیدگاه طبیعی مدیریت تعدیل‌کننده‌های طبیعی - در دیدگاه اقتصادی، پایداری درآمد بالا در شهرهای کوچک- و دیدگاه اجتماعی حداقل تغییرپذیری اراضی و پایداری رسوم فرهنگی است. بدیهی است که توسعه پایدار گردشگری در صورتی میسر

خواهد شد که استفاده بهینه از امکانات طبیعی و اجتماعی به عمل آید (کاخکی، ۱۳۸۵: ۲۱۷). در نتیجه طرح نظریه عمومی سیستم‌ها در دهه ۱۹۶۰ و به دنبال آن تصویب قانون برنامه‌ریزی شهری و روستایی در سال ۱۹۶۸ که به جایگزینی الگوی طرح‌های ساختاری به جای الگوی طرح‌های جامع سنتی منجر شد گرایش به نوعی برنامه‌ریزی منعطف‌تر، متنوع‌تر و پویاتر مورد توجه واقع شده است. مجموعه این تحولات، در نهایت به دوری از برنامه‌ریزی متمرکز و تأکید بر برنامه‌ریزی محلی و مشارکت انجامید. امروزه مشارکت به عنوان یکی از شاخص‌های مهم توسعه گردشگری محسوب می‌شود به عبارتی همکاری و مشارکت و درک متقابل گردشگران و مردم منطقه گردشگری به توسعه فرهنگ گردشگری منجر خواهد گردید (مرکز مطالعات تحقیقات شهرسازی، ۱۳۷۹: ۸۴). با رشد و توسعه شهری و گسترش امکانات، نیاز بشر به گذران اوقات فراغت ضرورت توسعه گردشگری را باعث شده و اهداف گوناگونی را دارا می‌باشد. پیتر هال اهداف توسعه گردشگری را به چهار نوع محیطی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی تقسیم می‌کند (شکل ۱).

شکل شماره ۱: اهداف توسعه گردشگری (Hall; 1993)

بر اساس پیش‌بینی سازمان جهانی گردشگری که در مجمع عمومی استانبول مطرح شده است گردشگری تا سال ۲۰۲۰ رشد بسیار چشمگیری خواهد یافت و ۱/۶ میلیارد نفر گردشگر از کشورهای مختلف جهان بازدید خواهند کرد و سالانه بیش از ۲ تریلیون دلار یعنی روزانه ۵ میلیارد دلار در کشورهایی که مسافرت می‌کنند خرج خواهند کرد. چین نخستین مقصد گردشگران و چهارمین بازار مولد گردشگری تا سال ۲۰۲۰ خواهد بود (جدول ۲)، (دیلمانی، ۱۳۷۸: ۳۴۲-۳۴۰).

جدول شماره ۲: پیش‌بینی تعداد گردشگران در مناطق مختلف برای سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۲۰ (میلیون نفر)

مناطق	سال ۱۹۹۹	پیش‌بینی سال ۲۰۱۰	پیش‌بینی سال ۲۰۲۰
آفریقا	۲۶/۸	۴۷	۷۷/۳
آمریکا	۱۲۳/۹	۱۹۰/۴	۲۸۲/۳
شرق آسیا و اقیانوسیه	۹۷/۲	۱۹۵/۷	۲۹۷/۲
اروپا	۳۹۴/۱	۵۲۷/۳	۷۱۷
خاورمیانه	۱۷/۹	۳۵/۹	۶۸/۵
جنوب آسیا	۵/۷	۱۰/۶	۱۸/۸
عمان	۶۴۴/۴	۱۰۰۰/۶۴	۱۵۶۱/۱

(دخیلی کهنمویی: ۱۳۸۲: ۵۰)

شرایط اقتصادی و بینش فرهنگی و اجتماعی مردم، با توجه به تسهیلات و امکانات و تأسیسات گردشگری موجود زمینه‌های لازم را برای گذران اوقات فراغت آن‌ها به وجود آورد. به‌گونه‌ای که هر یک از گروه‌های انسانی، در جوامع مختلف شیوه‌های متفاوتی از گذران اوقات فراغت را برمی‌گزینند و این شیوه‌های متفاوت، پیامدهایی دارد که در جدول شماره ۳ به آن‌ها اشاره می‌شود. ایران به دلیل موقعیت خاص جغرافیایی خود و با داشتن ویژگی‌های فرهنگی و تاریخی و طبیعی در زمان‌های گذشته همواره به‌عنوان یکی از مقاصد سیاحان و گردشگران مطرح بوده است (دخیلی کهنمویی، ۱۳۸۲: ۵۰).

روش تحقیق

روش تحقیق با توجه به موضوع و زمینه تحقیق آن از نوع کاربردی بوده و به دلیل بررسی وضع موجود و تحلیل آن برای ارائه راهکارهای مناسب به شیوه توصیفی-تحلیلی می‌باشد، هم‌چنین روش مورد استفاده در این پژوهش، روش میدانی و مراجعه حضوری و گردآوری اطلاعات از طریق ابزارهایی مانند پرسشنامه و مصاحبه انجام یافته است؛ و پرسشنامه‌ها به‌صورت تصادفی بین گردشگران تقسیم شده است. برای گردآوری ادبیات موضوع از روش کتابخانه‌ای و اسنادی و برای جمع‌آوری داده‌های میدانی موردنیاز از افراد نمونه از پرسشنامه استفاده شده است. پرسشنامه محقق ساخته با توجه به رویکردهای نظری و تجربی پژوهش تنظیم شده است؛ بنابراین مهم‌ترین ابزار مورد استفاده در این پژوهش برای گردآوری اطلاعات مورد نیاز، پرسشنامه است که شامل ۲۷ سؤال می‌باشد. پرسشنامه تهیه شده شامل سؤالات باز و بسته بوده که بیشتر حجم آن را سؤالات بسته در بر گرفته‌اند و با استفاده از طیف لیکرت تنظیم شده است.

در این پژوهش، به دلیل تعدد شاخص‌های توسعه گردشگری شهرستان ورزقان به‌عنوان متغیر مستقل، و به خاطر عدم امکان توضیح مفصل یکایک آن‌ها، به بررسی ویژگی‌ها، تعداد، تنوع و موقعیت فضایی- مکانی جاذبه‌های گردشگری شهرستان ورزقان و بررسی کلی متغیرهایی همچون امکانات ارتباطی، توانمندی‌های اجتماعی و طبیعی و مدیریت شهرستان به‌عنوان متغیرهای وابسته پرداخته شده است. برای اندازه‌گیری و سنجش پایایی پرسشنامه‌ها از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شده است. آلفای کرونباخ همسانی درونی یا ثبات درونی سؤال‌ها را ارزیابی می‌کند و نشان می‌دهد که سؤال‌های آزمون تا چه حد، برای اندازه‌گیری ویژگی مورد نظر با یکدیگر هماهنگی دارند (جدول شماره ۳).

جدول شماره ۳: متغیرهای کلی تحقیق، شاخص‌های سنجش متغیرها و درصد روایی آن‌ها

روایی	شاخص‌ها و سؤالات سنجش متغیر	متغیر
٪۶۷	وضعیت، کیفیت و ایمنی جاده‌ها وضعیت دسترسی به مکان‌های گردشگری	امکانات ارتباطی
٪۶۵	رفتار و برخورد شهروندان و اهالی محل دسترسی به آب سالم پاکیزگی محیط رضایت از وضعیت پاکیزگی وجود افراد آموزش‌دیده و متخصص در مورد گردشگری	توانمندی‌های طبیعی و اجتماعی
٪۶۶	وضعیت امکانات خرید نحوه برخورد نیروی انتظامی مدیریت گردشگری شهرستان ورزقان میزان تبلیغات جاذبه‌های گردشگری تعداد و کیفیت مکان‌های فروش مواد غذایی وضعیت قیمت مواد غذایی میزان رضایت از تبلیغات جاده‌ای و هدایت و راهنمایی گردشگران میزان رضایت از امکانات و خدمات رفاهی و اقامتی میزان رضایت از نحوه مدیریت رضایت کلی از سفر به شهرستان ورزقان میزان رضایت از نحوه مدیریت گردشگری شهرستان میزان سرمایه‌گذاری خارجی در شهرستان	مدیریت شهرستان

منبع: یافته‌های تحقیق

برای سنجش هر یک از متغیرها به ترتیب از ۲، ۵ و ۱۲ گویه استفاده شده است که در مجموع با احتساب گویه‌های شناسایی، کل پرسشنامه شامل ۲۷ گویه می‌باشد. گویه‌ها بر اساس طیف لیکرت و پیوستار پاسخ‌ها بر پایه طیفی از خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم و خیلی کم تنظیم و نمره‌گذاری شده‌اند؛ و به ترتیب نمره‌های ۵، ۴، ۳، ۲، ۱ به گزینه‌ها تعلق گرفته‌اند. همه گویه‌ها نیز به صورت مثبت نمره‌گذاری شده‌اند. همچنین با توجه به تحلیل رابطه امکانات ارتباطی، مدیریت و توانمندی‌های اجتماعی و طبیعی مشخص می‌شود که این سه عامل بیان‌شده ۹۶ درصد از واریانس (تغییرات) متغیر توسعه گردشگری در شهرستان ورزقان دارا بوده و لذا تحقیق از پایایی بالایی برخوردار است.

در این پژوهش، جامعه آماری مورد نظر، کلیه افرادی هستند که جهت گذراندن وقت خود به اماکن و مناطق تاریخی، طبیعی، مذهبی شهرستان ورزقان سفر کرده‌اند. و از این میان تعداد ۳۸۱ نفر گردشگر به علت پراکنش جاذبه‌ها و پتانسیل‌های گردشگری در بخش‌های مختلف شهرستان، به صورت تصادفی به عنوان نمونه، جهت سنجش قابلیت‌های توسعه گردشگری در شهرستان ورزقان، انتخاب شدند.

بر اساس اطلاعات اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان آذربایجان شرقی، میانگین کل گردشگران شهرستان ورزقان در سال ۱۳۸۸، بالغ بر ۵۰ هزار نفر بوده، بنابراین برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شده است که تعداد حجم نمونه برای پرسشگری برابر با ۳۸۱ نفر بوده است.

$$n = \frac{\frac{(1/96)^2 (0/5 \times 0/5)}{(0/05)^2}}{1 + \frac{1}{50000} \left(\frac{(1/96)^2 (0/5 \times 0/5)}{(0/05)^2} - 1 \right)} = 381 \quad n = \frac{\frac{t^2 pq}{d^2}}{1 + \frac{1}{N} \left(\frac{t^2 pq}{d^2} - 1 \right)} = 381$$

$$t = 1/96 \quad p = 0/5 \quad q = 0/5 \quad d = 0/05 \quad n = 50000$$

یافته‌های تحقیق

در این بخش از پژوهش حاضر به بررسی و تحلیل یافته‌های تحقیق می‌پردازیم. ابتدا به بیان نتایج توصیفی و یک متغیره تحقیق می‌پردازیم و سپس به بررسی فرضیه‌ها پرداخته و آن‌ها را تحلیل خواهیم کرد.

نتایج توصیفی تحقیق

وضعیت جنسی پاسخگویان

با توجه به اطلاعات ارائه شده در جدول شماره ۴ از بین پاسخگویان نمونه آماری، ۲۸۷ نفر مرد هستند که ۷۲/۸ درصد کل پاسخگویان را تشکیل می‌دهند و ۹۴ نفر زن هستند که حدود ۲۳/۹ درصد کل پاسخگویان را شامل می‌شوند.

جدول شماره ۴: توزیع فراوانی پاسخگویان به تفکیک جنسیت

جنس	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی تجمعی
مرد	۲۸۷	۷۲/۸	۷۵/۳
زن	۹۴	۲۳/۹	۱۰۰
گم شده	۳۱	۳/۳	-
کل	۳۸۱	۱۰۰	-

منبع: یافته‌های تحقیق

وضعیت سنی پاسخگویان

با توجه به اطلاعات ارائه شده در جدول شماره ۵ بیشترین تعداد پاسخگویان از لحاظ سنی در گروه سنی ۲۸ تا ۳۳ سال قرار دارند که ۳۲ درصد از کل پاسخگویان را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین کمترین میزان فراوانی مربوط به گروه سنی ۴۳ تا ۴۸ سال است که ۳/۱ درصد از کل پاسخگویان را در برمی‌گیرد. میانگین سنی پاسخگویان نیز ۲۷ بوده است.

جدول شماره ۵: توزیع فراوانی پاسخگویان به تفکیک گروه سنی

گروه سنی	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی تجمعی
۱۸-۲۳	۱۰۱	۲۶/۵	۲۶/۵
۲۳-۲۸	۱۰۷	۲۸/۱	۴۵/۶
۲۸-۳۳	۱۲۲	۳۲	۸۶/۶
۳۳-۳۸	۲۵	۶/۶	۹۳/۲
۳۸-۴۳	۱۴	۳/۷	۹۶/۹
۴۳-۴۸	۱۲	۳/۱	۱۰۰
کل	۳۸۱	۱۰۰	-

منبع: یافته‌های تحقیق

وضعیت میزان تحصیلات

با توجه به اطلاعات ارائه شده در جدول شماره ۶ کمترین فراوانی از نظر میزان تحصیلات مربوط به گروه تحصیلی زیر دیپلم است که ۱۳/۴ درصد از پاسخگویان را به خود اختصاص داده است.

تعداد ۵۹ نفر از پاسخگویان دارای مدرک دیپلم بوده‌اند که ۱۵/۵ درصد از کل پاسخگویان را به خود اختصاص داده‌اند. ۵۲/۵ درصد از افراد نمونه آماری لیسانس بوده‌اند که بیشترین فراوانی را در جامعه آماری دارا بودند؛ و ۱۸/۶ درصد از کل افراد نمونه آماری را افراد دارای فوق‌دیپلم به خود اختصاص می‌دهند. با توجه به اطلاعات ارائه‌شده در جدول و همچنین نمودارهای ذیل جامعه آماری پژوهش از نظر میزان تحصیلات در سطح تقریباً نرمالی قرار دارد.

جدول شماره ۶: توزیع فراوانی پاسخگویان به تفکیک میزان تحصیلات

میزان تحصیلات	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی تجمعی
زیر دیپلم	۵۱	۱۳/۴	۱۳/۴
دیپلم	۵۹	۱۵/۵	۲۸/۹
فوق‌دیپلم	۷۱	۱۸/۶	۱۰۰
لیسانس	۲۰۰	۲۵/۵	۸۱/۴
کل	۳۸۱	۱۰۰	-

منبع: یافته‌های تحقیق

وضعیت شغلی پاسخگویان

با توجه به اطلاعات ارائه‌شده در جدول شماره ۷، ۳۲/۴ درصد کارمند با بیشترین فراوانی بوده‌اند. وضعیت شغلی مهندس و خانه‌دار نیز با کمترین فراوانی ۲/۴ درصد از کل پاسخگویان را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین ۲۸/۷ درصد شغل آزاد داشته‌اند. ۲۲/۰۲ درصد از پاسخگویان نیز دانشجو بوده‌اند.

جدول شماره ۷: توزیع فراوانی پاسخگویان به تفکیک وضعیت شغلی

وضعیت شغلی	فراوانی	درصد فراوانی	درصد تجمعی فراوانی
کارمند	۱۰۶	۳۲/۴	۸۳/۲
آزاد	۹۴	۲۸/۷	۵۰/۸
دانشجو	۷۲	۲۲	۲۲
کارگر	۱۸	۵/۵	۷/۸۸
مهندس	۹	۲/۸	۴/۹۱
خانه‌دار	۸	۲/۴	۹۳/۹
روحانی	۸	۲/۴	۹۶/۳
بیکار	۱۲	۳/۷	۱۰۰
کل	۳۸۱	۱۰۰	-

منبع: یافته‌های تحقیق

وضعیت محل سکونت پاسخگویان

براساس اطلاعات ارائه شده در جدول شماره ۸ از تعداد کل پاسخگویان، ۳۴۳ نفر از بازدیدکنندگان ساکن شهرهای استان هستند که ۹۰ درصد از پاسخگویان را شامل می‌شوند. همچنین ۳۸ نفر از بازدیدکنندگان ساکن شهرهای خارج از استان می‌باشند که ۱۰ درصد از پاسخگویان را در بر می‌گیرند. در نمودار دایره‌ای وضعیت سکونت بازدیدکنندگان مقدار ۳ درصد محل سکونت خود را معلوم نکرده‌اند که در جدول اطلاعات آن برای روند بودن اعداد و اطلاعات آورده نشده است.

جدول شماره ۸: توزیع فراوانی پاسخگویان به تفکیک وضعیت محل سکونت

محل سکونت	فراوانی	درصد فراوانی	درصد تجمعی فراوانی
درون استانی	۳۴۳	۹۰	۹۰
برون استانی	۳۸	۱۰	۱۰۰
کل	۳۸۱	۱۰۰	-

منبع: یافته‌های تحقیق

وضعیت پاسخگویان از نظر استفاده از نوع وسیله نقلیه جهت عزیمت به محل بازدید

با توجه به اطلاعات ارائه شده در جدول شماره ۹، ۵۸ درصد از بازدیدکنندگان از مناطق گردشگری مورد نظر برای عزیمت به این مکان‌ها از وسایل نقلیه شخصی خود استفاده کرده‌اند. ۲۶،۲ درصد از بازدیدکنندگان برای رفتن به این مکان‌های گردشگری از وسایل نقلیه عمومی استفاده کرده‌اند. همچنین ۱۵،۸ درصد از بازدیدکنندگان برای رفتن به این مکان‌های گردشگری از وسایلی غیر از وسایل نقلیه شخصی و عمومی مانند پیاده‌روی و غیره استفاده کرده‌اند.

جدول شماره ۹: توزیع فراوانی پاسخگویان به تفکیک استفاده از نوع وسیله نقلیه جهت عزیمت به محل بازدید

نوع	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی تجمعی
شخصی	۲۱۹	۵۸	۵۸
عمومی	۱۰۰	۲۶/۲	۸۴/۲
غیره	۶۳	۱۵/۸	۱۰۰
کل	۳۸۱	۱۰۰	-

منبع: یافته‌های تحقیق

وضعیت پاسخگویان از نظر میزان بازدید از مکان‌های گردشگری

با توجه به اطلاعات ارائه شده در جدول شماره ۱۰، از میان کل بازدیدکنندگان جامعه آماری ۱۳/۶ درصد برای اولین بار از مکان‌های گردشگری مورد نظر بازدید کرده‌اند ۸,۶ درصد از کل بازدیدکنندگان برای دومین بار از مکان‌های مورد نظر بازدید کرده‌اند. ۱۶ درصد از پاسخگویان برای سومین بار به مکان‌های مورد نظر مسافرت کرده‌اند. همچنین ۵/۶ درصد برای چهارمین بار و ۵۶,۲ درصد نیز بیشتر از چهار بار به این مکان‌ها مسافرت کرده‌اند.

جدول شماره ۱۰: توزیع فراوانی پاسخگویان به تفکیک میزان بازدید از مکان‌های گردشگری

تعداد بازدید	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی تجمعی
اولین بار	۵۰	۱۳/۶	۱۳/۶
دومین بار	۳۰	۸/۶	۲۲/۲
سومین بار	۵۹	۱۶	۳۸/۲
چهارمین بار	۲۹	۵/۶	۴۳/۸
بیشتر	۱۹۰	۵۶/۲	۱۰۰
کل	۳۸۱	۱۰۰	-

منبع: یافته‌های تحقیق

نتایج استنباطی و دومتغیره پژوهش

آزمون فرضیه اول

«به نظر می‌رسد عدم وجود امکانات ارتباطی، علت اصلی عدم توسعه گردشگری در شهرستان ورزقان است.»

از آنجایی که هر دو متغیر مستقل (توسعه گردشگری در ورزقان) و وابسته (وجود امکانات ارتباطی) در سطح رتبه‌ای اندازه‌گیری شده‌اند، لذا برای سنجش رابطه بین این دو متغیر از آزمون رتبه‌ای اسپیرمن استفاده شده است (جدول شماره ۱۱).

جدول شماره ۱۱: متغیرها و شاخص‌های مورد سنجش

متغیر	شاخص‌ها
امکانات ارتباطی	وضعیت، کیفیت و ایمنی جاده‌ها
	وضعیت دسترسی به مکان‌های گردشگری

منبع: یافته‌های تحقیق

وضعیت پاسخگویان از نظر نمره‌های اکتسابی در شاخص ارتباطات

با توجه به اطلاعات ارائه شده در جدول شماره ۱۲، ۵۷ نفر نمره ۷-۳ گرفته‌اند که ۱۵ درصد از کل پاسخگویان را به خود اختصاص داده‌اند. ۱۶۱ نفر نمره ۷-۱۱ گرفته‌اند که ۴۲/۳ درصد از پاسخگویان را شامل می‌شود. ۱۰۶ نفر نیز نمره ۱۱-۱۵ کسب کرده‌اند. همچنین ۵۷ نفر از پاسخگویان نمره ۱۵-۱۹ دریافت نموده‌اند که ۱۵ درصد کل پاسخگویان را شامل می‌شوند.

جدول شماره ۱۲: توزیع فراوانی پاسخگویان به تفکیک میزان نمره‌های اکتسابی در شاخص ارتباطات

نمرات		فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی تجمعی
(۷-۳)	کم	۵۷	۱۵	۱۵
(۱۱-۷)	متوسط	۱۶۱	۴۲/۳	۵۷/۲
(۱۵-۱۱)	زیاد	۱۰۶	۲۷/۸	۸۵/۰
(۱۹-۱۵)	بسیار زیاد	۵۷	۱۵	۱۰۰
کل		۳۸۱	۱۰۰	-

منبع: یافته‌های تحقیق

نتایج به دست آمده در جدول شماره ۱۳ نشان می‌دهد ضریب همبستگی بین دو متغیر «توسعه گردشگری در ورزشان» و «امکانات ارتباطی»، در سطح اطمینان ۹۵ درصد برابر با ۰/۹۳۳ معنی دار است. این بدان معنی است که همبستگی مثبت قوی بین این دو متغیر وجود دارد؛ و بین توسعه گردشگری در ورزشان و وجود امکانات ارتباطی رابطه معناداری وجود دارد، یعنی هرچه امکانات ارتباطی افزایش یابد توسعه گردشگری در ورزشان نیز افزایش خواهد یافت؛ لذا فرضیه فوق تأیید می‌شود.

جدول شماره ۱۳: ضریب همبستگی اسپیرمن برای توسعه گردشگری و وجود امکانات ارتباطی

توسعه گردشگری در ورزشان	وجود امکانات ارتباطی	
۰/۹۳۳ * /۰۰۰	۱	وجود امکانات ارتباطی همبستگی اسپیرمن معناداری (sig)
۱	۰/۹۳۳ * /۰۰۰	توسعه گردشگری در ورزشان همبستگی اسپیرمن معناداری (sig)

*معناداری در سطح احتمال ۰/۰۱

منبع: یافته‌های تحقیق

آزمون فرضیه دوم

«به نظر می‌رسد شهرستان ورزقان دارای توانمندی‌های فراوان اجتماعی و طبیعی در جذب گردشگر را دارا می‌باشد». برای آزمون فرضیه دوم نیز، از آنجایی که هر دو متغیر مستقل (توسعه گردشگری در ورزقان) و وابسته (توانمندی‌های اجتماعی و طبیعی) در سطح رتبه‌ای اندازه‌گیری شده‌اند، لذا برای سنجش رابطه بین این دو متغیر از آزمون رتبه‌ای اسپیرمن استفاده شده است (جدول شماره ۱۴).

جدول شماره ۱۴: متغیرها و شاخص‌های موردسنجش

شاخص‌ها	متغیر
رفتار و برخورد شهروندان و اهالی محل	توانمندی‌های طبیعی و اجتماعی
دسترسی به آب سالم	
پاکیزگی محیط	
رضایت از وضعیت پاکیزگی	
وجود افراد آموزش‌دیده و متخصص در مورد گردشگری	

منبع: یافته‌های تحقیق

وضعیت پاسخگویان از نظر نمره‌های اکتسابی در شاخص توانمندی‌های اجتماعی و طبیعی

با توجه به اطلاعات ارائه‌شده در جدول شماره ۱۵، ۳۰ نفر نمره ۱۵-۷ گرفته‌اند که ۷/۶ درصد از کل پاسخگویان را به خود اختصاص داده‌اند. ۷۱ نفر نمره ۱۵-۲۳ گرفته‌اند که ۱۷/۱ درصد از پاسخگویان را شامل می‌شوند. ۲۲۲ نفر نمره ۲۳-۳۱ کسب کرده‌اند که ۵۷/۶ درصد از کل پاسخگویان را دربرمی‌گیرند. ۷۱ نفر نیز نمره ۳۱-۳۸ کسب کرده‌اند که ۱۸/۷ درصد پاسخگویان را شامل می‌شوند.

جدول شماره ۱۵: توزیع فراوانی پاسخگویان به تفکیک میزان نمره‌های اکتسابی در شاخص توانمندی‌های اجتماعی و طبیعی

نمرات	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی تجمعی
(۷-۱۵)	۳۰	۶/۷	۶/۷
(۱۵-۲۳)	۷۱	۱۷/۱	۷/۲۳
(۲۳-۳۱)	۲۲	۵۷/۶	۸۱/۳
(۳۱-۳۸)	۷۱	۱۸/۷	۱۰۰
کل	۳۸۱	۱۰۰	-

منبع: یافته‌های تحقیق

نتایج به دست آمده در جدول شماره ۱۶ نشان می‌دهد ضریب همبستگی بین دو متغیر «توسعه گردشگری در ورزقان» و «توانمندی‌های اجتماعی و طبیعی»، در سطح اطمینان ۹۵ درصد برابر با ۰/۹۴۷ معنی دار است. این بدان معنی است که همبستگی مثبت قوی بین این دو متغیر وجود دارد؛ و بین توسعه گردشگری در ورزقان و توانمندی‌های اجتماعی و طبیعی رابطه معناداری وجود دارد، یعنی هرچه توانمندی‌های اجتماعی و طبیعی افزایش یابد توسعه گردشگری در ورزقان نیز افزایش خواهد یافت؛ لذا فرضیه فوق تأیید می‌شود.

جدول شماره ۱۶: ضریب همبستگی اسپیرمن برای توسعه گردشگری و توانمندی‌های اجتماعی و طبیعی

توسعه گردشگری	توانمندی‌های اجتماعی و طبیعی	توانمندی‌های اجتماعی و طبیعی همبستگی اسپیرمن معناداری (sig)
۰/۹۴۷ *۰/۰۰۰	۱	توسعه گردشگری همبستگی اسپیرمن معناداری (sig)
۱	۰/۹۴۷ *۰/۰۰۰	توانمندی‌های اجتماعی و طبیعی همبستگی اسپیرمن معناداری (sig)

*معناداری در سطح احتمال ۰/۰۱

منبع: یافته‌های تحقیق

آزمون فرضیه سوم

«به نظر می‌رسد بین مدیریت شهرستان ورزقان و توسعه گردشگری در شهرستان ورزقان رابطه معناداری وجود دارد». برای آزمون فرضیه سوم نیز از آنجایی که هر دو متغیر مستقل (توسعه گردشگری) و وابسته (مدیریت شهرستان ورزقان) در سطح رتبه‌ای اندازه‌گیری شده‌اند، لذا برای سنجش رابطه بین این دو متغیر از آزمون رتبه‌ای اسپیرمن استفاده شده است (جدول شماره ۱۷).

جدول شماره ۱۷: متغیرها و شاخص‌های مورد سنجش

متغیر	شاخص‌ها
مدیریت شهرستان	وضعیت امکانات خرید
	نحوه برخورد نیروی انتظامی
	مدیریت گردشگری شهرستان ورزقان
	میزان تبلیغات جاذبه‌های گردشگری
	تعداد و کیفیت مکان‌های فروش مواد غذایی

شاخص‌ها	متغیر
وضعیت قیمت مواد غذایی	مدیریت شهرستان
میزان رضایت از تبلیغات جاده‌ای و هدایت و راهنمایی گردشگران	
میزان رضایت از امکانات و خدمات رفاهی و اقامتی	
میزان رضایت از نحوه مدیریت	
رضایت کلی از سفر به شهرستان ورزقان	
میزان رضایت از نحوه مدیریت گردشگری شهرستان	
میزان سرمایه‌گذاری خارجی در شهرستان	

منبع: یافته‌های تحقیق

وضعیت پاسخگویان از نظر نمره‌های اکتسابی در مدیریت

با توجه به اطلاعات ارائه شده در جدول شماره ۱۸، ۲۵ نفر نمره ۱۲-۲۱ گرفته‌اند که ۶/۶ درصد از کل پاسخگویان را به خود اختصاص داده‌اند. ۵۱ نفر نمره ۲۱-۲۹ گرفته‌اند که ۱۳/۴ درصد از پاسخگویان را شامل می‌شوند. ۲۱۳ نفر نمره ۲۹-۳۸ کسب کرده‌اند که ۵۵/۹ درصد از کل پاسخگویان را در بر می‌گیرند. ۷۴ نفر نیز نمره ۳۸-۴۷ کسب کرده‌اند که ۱۹/۴ درصد پاسخگویان را شامل می‌شوند. همچنین ۱۸ نفر از پاسخگویان نمره ۴۷-۵۵ گرفته‌اند که ۴/۷ درصد از کل پاسخگویان را در بر می‌گیرند.

جدول شماره ۱۸: توزیع فراوانی پاسخگویان به تفکیک میزان نمره‌های اکتسابی در شاخص مدیریت

نمرات	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی تجمعی
(۱۲-۲۱)	۲۵	۶/۶	۶/۶
(۲۱-۲۹)	۵۱	۱۳/۴	۹/۱۹
(۲۹-۳۸)	۲۱۳	۹/۵۵	۹/۷۵
(۳۸-۴۷)	۷۴	۴/۱۹	۳/۹۵
(۴۷-۵۵)	۱۸	۷/۴	۱۰۰
کل	۳۸۱	۱۰۰	-

منبع: یافته‌های تحقیق

نتایج به دست آمده در جدول ۱۹ نشان می‌دهد ضریب همبستگی بین دو متغیر «توسعه گردشگری در ورزقان» و «مدیریت شهرستان ورزقان»، در سطح اطمینان ۹۵ درصد برابر با ۰/۹۶۱ معنی دار است. این بدان معنی است که همبستگی مثبت قوی بین این دو متغیر وجود دارد؛ و بین توسعه گردشگری در ورزقان و مدیریت شهرستان ورزقان رابطه معناداری وجود دارد، یعنی هرچه سطح مدیریت شهرستان ورزقان افزایش یابد توسعه گردشگری در ورزقان نیز افزایش خواهد یافت؛ لذا فرضیه فوق تأیید می‌شود.

جدول شماره ۱۹: ضریب همبستگی اسپیرمن برای توسعه گردشگری و توانمندی‌های اجتماعی و طبیعی

توسعه گردشگری	توانمندی‌های اجتماعی و طبیعی	
۰/۹۶۱ *۰/۰۰۰	۱	مدیریت شهرستان ورزقان همبستگی اسپیرمن معناداری (sig)
۱	۰/۹۶۱ *۰/۰۰۰	توسعه گردشگری همبستگی اسپیرمن معناداری (sig)

*معناداری در سطح احتمال ۰/۰۱

منبع: یافته‌های تحقیق

جدول شماره ۲۰، جدول ANOVA معناداری کل مدل را مشخص می‌کند. به‌طور کلی اگر سطح معناداری آماره F کمتر از ۰/۰۵ باشد آنگاه متغیرهای مستقل به‌خوبی تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌کنند. در صورتی که این مقدار بزرگ‌تر از ۰/۰۵ باشد، آنگاه متغیرهای مستقل، تغییرات متغیر وابسته را تبیین نمی‌کنند. همان‌گونه که اطلاعات جدول نشان می‌دهد، مقدار F برابر است با ۳۰۳۲/۵۴ و سطح معناداری آن برابر است با ۰/۰۰۰. بنابراین چون سطح معنی‌داری آن کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد، مدل معنادار است.

جدول شماره ۲۰: جدول ANOVA

مدل	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F	sig (معناداری)
رگرسیون باقیمانده	۸۸۲۱/۷۵	۳ ۳۷۷	۰/۹۳۱	۳۰۳۲/۵۴	۰/۰۰۰
کل	-	۳۸۰	-	-	-

منبع: یافته‌های تحقیق

جدول شماره ۲۱، در خروجی رگرسیون چند متغیره، جدول ضرایب نام دارد و بتاها را گزارش می‌کند. بتاها همان ضرایب استاندارد شده هستند. هر چه بتا (Beta) و تی (t) بزرگ‌تر و سطح معناداری کوچک‌تر باشد بدین معنی است که متغیر مستقل تأثیر شدیدتری بر متغیر وابسته دارد. مثلاً در جدول فوق با توجه به اطلاعات ارائه‌شده متغیر توانمندی‌های اجتماعی و طبیعی تأثیر بیشتری نسبت به دو عامل دیگر بر توسعه گردشگری در شهرستان ورزقان داشته است.

جدول شماره ۲۱: ضرایب یا بتاها

معناداری)	T	ضرایب استاندارد	ضرایب غیراستاندارد		روش
		بتا	خطای استاندارد	B	
۰/۰۰۰	۰/۸۸۵ ۸/۶۱ ۱۷/۹۳ ۶/۰۱	۰/۲۹۳ ۰/۴۵۷ ۰/۲۶۵	۰/۲۶۰ ۰/۰۴۶ ۰/۰۱۹ ۰/۰۲۷	۰/۲۳۰ ۰/۳۹۴ ۰/۳۴۷ ۰/۱۶۰	ثابت امکانات ارتباطات توانمندی اجتماعی و طبیعی مدیریت شهرستان ورزقان

منبع: یافته‌های تحقیق

نتیجه‌گیری

با آغاز قرن بیستم با توجه به دگرگونی‌های وسیعی که در اوضاع اقتصادی، اجتماعی و صنعتی روی داد گرایش به ایجاد تنوع در محیط زندگی، گردشگری را گسترش داد و امروزه گردشگری دیگر به تعداد انگشت‌شمار خانواده‌های مرفه نمی‌رسد. انسان امروزی برای فرار از آلودگی صوتی، دغدغه‌های روزمره و تجدید قوای روحی به مسافرت اقدام می‌کند و این امر در کنار فوایدی چون توسعه اقتصادی، مضراتی چون تهاجم فرهنگی و تخریب محیط‌زیست را نیز به همراه دارد.

کشور ایران دارای تنوع آب و هوایی بوده که باعث شده جاذبه‌های فراوان گردشگری پدید آید. استان آذربایجان شرقی به جهت استقرار در منطقه شمال غرب کشور و دارا بودن هر چهار فصل، دارای قابلیت‌های فراوان گردشگری است. وجود چشم‌اندازهای کم‌نظیر و استثنایی مانند آبشارها، رودخانه‌ها، سراب‌ها و چشمه‌سارهای فراوان، غارها، جنگل‌های انبوه، تفرجگاه‌ها و ارتفاعات زیبا و برف‌گیر، آثار و بناهای تاریخی و مذهبی و نیز فرهنگ، رسوم و مراسم آیینی مختلف و متنوع تنها قسمتی از قابلیت‌های گردشگری شهرستان ورزقان است و در صورت فراهم نمودن زیرساخت‌های لازم گردشگری، می‌تواند موجب گسیل خیل عظیمی از گردشگران داخلی و خارجی را فراهم آورد.

این پژوهش از جمله اولین پژوهش‌هایی است که در سطح شهرستان ورزقان به طور انحصاری به موضوع گردشگری پرداخته است. انجام چنین پژوهشی، بر افزایش میزان آگاهی از سطح توسعه گردشگری در شهرستان ورزقان، امکان برنامه‌ریزی هر چه منسجم‌تر برای استفاده از جاذبه‌های گردشگری شهرستان ورزقان و شناساندن آن‌ها در سطح کشور به توسعه اقتصادی شهرستان

ورزقان و درنهایت توسعه شهرستان ورزقان خواهد انجامید که این توسعه در سطح توسعه استانی و کشور نیز تأثیر هرچند اندکی خواهد گذاشت که همه و همه وجود چنین پژوهشی را تأیید می‌کند. با توجه به تجزیه و تحلیل آماری و یافته‌های حاصل از پرسشنامه مشخص شد که گردشگران شهرستان ورزقان از لحاظ وضعیت جنسی بیشتر مرد، از لحاظ گروه سنی در دامنه سنی ۳۳-۲۸، وضعیت شغلی کارمند، وضعیت محل سکونت درون استانی که ۹۰ درصد از پاسخگویان را شامل بوده است، از نظر محل اقامت، شهری، وسیله مورد استفاده‌شان وسیله نقلیه شخصی، از لحاظ میزان بازدید از مکان‌های گردشگری بیشتر از چهارمین بارشان بوده‌اند که به شهرستان ورزقان سفر می‌کرده‌اند و از نظر تحصیلات دارای مدرک لیسانس بوده‌اند همچنین گردشگران شهرستان ورزقان (۱۶۱ نفر از جامعه آماری مورد مطالعه)، رضایت خود از شاخص‌های امکانات ارتباطی را به‌طور «متوسط» اعلام کرده‌اند، رضایت آنان (۱۲۲ نفر از جامعه آماری) از شاخص‌های توانمندی‌های اجتماعی و طبیعی «زیاد» بوده، همچنین رضایتشان (۲۱۳ نفر از جامعه آماری) از شاخص‌های مدیریت شهرستان ورزقان به‌طور «متوسط» بوده است.

Archive of SID

منابع

- اداره امور سیاحتی استان آذربایجان شرقی (۱۳۸۰). *جاذبه‌های سیاحتی، زیارتی و تاریخی استان آذربایجان شرقی*.
- اسلامی پریخانی، صدیف (۱۳۸۸). «برنامه‌ریزی توسعه پایدار گردشگری در شهرستان مشکین‌شهر»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه اصفهان، اصفهان.
- اسماعیلی، صالح (۱۳۷۸). *آذربایجان شرقی و شیوه‌های جذب گردشگر*، معاونت پژوهشی وزارت ارشاد.
- دخیلی کهنمویی، جواد (۱۳۸۲). «راهکارهای توسعه گردشگری در استان آذربایجان شرقی»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه تبریز، تبریز.
- دیلمانی، فریدون (۱۳۷۸). *گسترش جهانگردی در ایران به‌جای فروش نفت*، تهران: انتشارات چشم‌انداز.
- رستمی، عبدالواحد (۱۳۸۹). «شناسایی و ارزیابی توانمندی‌های جاذبه‌های اکو توریستی در راستای توسعه پایدار شهری با استفاده از مدل‌های GIS (مورد نمونه شهرستان سردشت)»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه تبریز، تبریز.
- رضوانی، علی اصغر (۱۳۷۴). *جغرافیا و صنعت گردشگری*، تهران: انتشارات دانشگاه پیام نور، چاپ اول.
- زنده دل، حسن (۱۳۷۱). *مطالعات و برنامه‌ریزی صنعت توریسم استان آذربایجان شرقی*، سازمان برنامه و بودجه استان.
- زنده دل، حسن (۱۳۷۳). *مجموعه راهنمای جامع ایرانگردی- استان آذربایجان شرقی*. سازمان برنامه و بودجه استان.
- سازمان هواشناسی کشور (۱۳۷۹). *طرح توسعه گردشگری استان‌ها*.
- طرح توسعه شهرستان ورزقان (۱۳۸۵). *سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان آذربایجان شرقی*.
- کاخکی، علی (۱۳۸۵). *اقتصاد و بوم‌شناسی (مرزهای نو و توسعه پایدار)*، مشهد: انتشارات دانشگاه فردوسی
- کاظمی، مهدی (۱۳۸۰). «فرهنگ زیربنای جهانگردی پایدار در ایران»، ویژه‌نامه اقتصاد و مدیریت، مجله دانشکده علوم انسانی دانشگاه سیستان و بلوچستان.
- محلاتی، صلاح‌الدین (۱۳۸۰). *درآمدی بر جهانگردی*، تهران: دانشگاه شهید بهشتی.

- ولیزاده، حمید (۱۳۸۵). «چالش‌های فراروی صنعت گردشگری در ایران با تأکید بر کلان شهر تبریز»، پایان نامه کارشناسی ارشد در رشته جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه تبریز دانشکده علوم انسانی و اجتماعی گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری.

- hall, pitter. 1993. towards sustainable live and innovative cities for 21 century in proceddding of the third world confrences of the world capitals.canada.

- Intosh, k.w. and goeldone. 1990. Tourism, principles, practices and philosophies, newyork.

- mock, milleo, etal. 1993. analysis of landuse views for visual impact in association for geographical information systems conference procedding.england.

Archive of SID